కౌటిల్య రమణీయం

ప్రయోజకుడు

"శ్రీరస్తు శుభమస్తు కళ్యాణమస్తు, సర్వసద్గుణసహిత సౌభాగ్యమస్తు" అంటూ, ఉప్పొంగే ఆ ప్రేమని ఆశీర్వచన రూపేణా ఉచ్చారణ చేశారు సుబ్రహ్మణ్యంగారు పద్మావతి నమస్కారం స్వీకరిస్తూ.

"రాజంటి మొగుణ్ణి పెళ్ళాడి పండంటి పిల్లల్ని కని వర్ధిల్లు తల్లీ!"

"పార్వతీ పరమేశ్వరులవంటి వృద్ధ దంపతులు-మీ నోటిమాట చలవని ఏదో..." అంటూ ఊహుఁ మురిసిపోయింది సూర్యకాంతమ్మగారు అవిడ తమ్ముడు రాజువేపు చూస్తూ.

తాళ ప్రమాణాన లేచారు సుబ్రహ్మణ్యంగారు.. "చూశావే పిల్లా! నీతోపాటు నన్నూ ముసలాణ్ణిచేసి పారేసింది వదినగారు... కిమ్మనవేం? చెప్పు?" అంటూ భార్య కామేశ్వరమ్మగార్ని మోచేత్తో పొడిచారు.

కామేశ్వరమ్మగారు విసుక్కుంది. "బాగుంది సరసం--మరీ రోజురోజుకి కుర్రచేష్టలు ఎక్కువయిపోతున్నాయి. ఇదెక్కడి అల్లరమ్మా!

చిన్నాపెద్దా, సమయం సందర్భం లేకుండా? ఏదో శాస్త్రం చెప్పినట్టుంది... పెళ్ళీడుపిల్ల ముందర ఏమిటా మాటలు? మరీ ఇది కాపోతే..."

చిలిపిగా వెలిగాయి సుబ్రహ్మణ్యంగారి కళ్ళు. "చూశారూ వదినా.. మా కాముడుందే... స్వతహా చాలా మంచిదేసుమండీ- ఏదో అప్పుడప్పుడు కొంచెం తిక్క- అస్తమానూ నన్ను ఇలా రాసి రంపాన పెడుతుందనుకునేరు" అన్నారు, సూర్యకాంతమ్మగారితో. ముసిముసి నవ్వులతో అటు తిరిగి తన భర్తవైపు చూసింది సూర్యకాంతమ్మగారు. ఈ గొడవలతో సంబంధం లేనివాడల్లే ఆయన సావకాశంగా చుట్టకాల్చుకుంటూ, గబగబా పేపరు చదువుకుంటున్నాడు.

మళ్ళా ఇటు తిరిగింది.

"ఏదో బాబూ! మీ నోటి చలవన మా పద్మకి మా రాజిగాడు మూడు ముళ్ళూపడేస్తే.. ఏవఁనుకున్నా గానీ వాడికి పద్మంటే పంచప్రాణాలూను. ఇది చూస్తే సవాలక్షగంథం చదువుతుంది వాడిమీద" అంది – దూరంగా బంగారుతండ్రల్లే బాచాల కొండల్లే కూర్చున్న రాజును చూస్తూ.

సుబ్రహ్మణ్యంగారి సతీమణి కామేశ్వరమ్మగారు అందుకుంది. "ఆఁ! మీకు పిచ్చిగాని, దాని కిష్టమే ఉంటుంది. – బావనికాదని ఇంకెవడ్ని చేసుకుంటుందండీ – కాపోతే సిగ్గు – పిచ్చితల్లికి"

"ఆఁ! చాల్లెద్దూ! కబుర్లకెక్కడకిలే–ఈ కాలం పిల్లలు మీ కన్నా నాలుగాకులు ఎక్కువ చదివారు. "ఫలానా మొగుడే" కావాలనీ ఢంకా మీద దెబ్బకొట్టి చెప్పగలరు తెలుసా! సిగ్గూ బొగ్గూ కుదరదు. నిన్ను నా కిచ్చి కట్టేసినట్టనుకున్నావా ఏం?" అంటూ పద్మవంక చూశారు సుబ్రహ్మణ్యంగారు.

సరిగ్గా అదే సమయానికి పేపరు చదువుతున్న పెద్దమనిషి–పద్మతండ్రి–మందహాసం చేశారు. తిరిగి చుట్టనోట్లో పెట్టుకుని పేపరు తినటం మొదలెట్టాడు.

"పద్మ పేట్రేగిపోయింది" అనేవాళ్లు ఆ క్షణాన పద్మ అన్నమాట – ఎవరైనా పరాయివాళ్ళు వినివుంటే! నిజమే!! పద్మ అన్నదిది–

"రాజుగాణ్ణీ, గీజుగాణ్ణీ నేను చచ్చినా పెళ్లాడను. నేను అప్పారావుని పెళ్ళాడుతా. నాన్నగారు కూడా సరే అన్నారు" అని.

"అవ్వ హవ్వ!" అన్నది సూర్యకాంతమ్మగారు.

తుళ్ళిపడ్డాడు పద్మ తండ్రి.

కామేశ్వరమ్మగారు విస్తుపోయింది.

సుబ్రహ్మణ్యంగారు హాహాకారాలతో నవ్వటం ప్రారంభించారు.

ఆయన అంత హృదయపూర్వకంగా నవ్వి చాలా కాలం అయింది. ఆ నవ్వుకి పచ్చగా దోసకాయవలె, వెండి మీసాలతో నిండుగా వున్న ఆయన ముఖం ఎఱ్ఱగా అయిపోయింది. ఫాలభాగాన కణతల మీద రక్తనాళాలు ప్రస్ఫుటంగా కనబడ్డాయి. కంటనీరు తిరిగింది.

కామేశ్వరమ్మగారు కంగారుపడిపోయింది. బెంబేలెత్తిపోయింది. "ఏం ఓఘాయిత్యపుమనిషమ్మా?– ఏమొచ్చినా చిక్కే" అంటూ సుబ్రహ్మణ్యంగారికి గాలి విసరటం ప్రారంభించింది.

నవ్వునించి సుబ్రహ్మణ్యంగారు త్వరగానే తేరుకున్నారు. అందరి మనస్సులూ తేలికపడ్డాయి.

"కంగారు పడ్డావుటే కాముడూ?" అన్నారు సుబ్రహ్మణ్యంగారు, "చూడండి వదినా– మా కాముడికి నేనంటే యంత ప్రాణమో! సీతాసావిత్రీ–సువర్చలా–సుబ్బారావుగారి ఎంకీ మా కాముడు ముందు తీసికట్టే."

ఈ కొత్త ధోరణి ఎన్నడూ కనీవినీ ఎరుగని కాంతమ్మగారు కొద్దిగా కంగారుపడింది. పండు తమలపాకు వంటి కామేశ్వరమ్మగారి శరీరం అపాద మస్తకం జలదరించింది. సంధ్యా సమయాన, ఎఱ్ఱని కాంతులతో వెలిగే ఆకాశ ఫలకాన సూర్యబింబంవలె. సిగ్గుతో కందిపోయి ఎఱ్ఱబారిన ఆమె విశాలమైన నుదురుపైన వెండిరూపాయంతటి కుంకుమతిలకం ప్రకాశించింది. పండబారిన ఆమె శిరోజాలు ఆ అరుణరాగంలో

పాలిపోయాయి. పాతిక సంవత్సరాల క్రితం తొలిసారి సిగ్గుతో వాలిన ఆమె సుందర, సువిశాల నేత్రాలు, ఆనాడు ఆమెలో తను చూచిన దేవతల అందం తిరిగి, ఈ క్షణాన, ఒకే ఒక ముహూర్తకాలంపాటు సుబ్రహ్మణ్యంగారికి గోచరించాయి.

క్షణంకాలం ముగ్ధుడైపోయాడాయన-తన భార్యసౌందర్యం చూసి. "చాల్లెండి-ఎవరన్నా నవ్వి పోయేరు" అన్నది కామేశ్వరమ్మగారు-చెంపకు చారెడున్న కళ్ళని సొగసుగా వాల్చుకుంటూ.

పక పక నవ్వారు సుబ్రహ్మణ్యంగారు-నోరు తెరచుకుని ఆశ్చర్యంగా తన వంక చూస్తున్న పద్మవంక చూస్తూ.

"ఏం పద్మతల్లీ-రేపు నీ మొగుణ్ణి ఇలా గసిరిపారేస్తావే నువ్వూను?"

పెంకెఘటం పద్మ.

"లేదు తాతా..మంచి మొగుడు దొరుకుతే గసరనులే. రాజుబావలాటి వాడు దాపరించాడా- గసరడం కాదు గదా, తంతాను కూడా" అంది.

"పిసలయిన ఆడదానివే నువ్వూ.. నీ మాట నెగ్గించుకోవాలి గాని..." అన్నారు సుబ్రహ్మణ్యంగారు.

పద్మతల్లి కొంచెం చిరాకుపడింది ఈ ధోరణి చూసి. ఇక లాభం లేదు. "ఏమే పిల్లా! ఓ నీళ్ళు పోసుకేడుద్దాం-ఓ జడ ఏడుద్దాం...లేకపోతే కాఫీ చెంబులు తొర్లి లోపల పడేద్దాం అని లేదుగదా.. ఊహు పెద్దాపేరక్కలాగ తయారూ! తగుదునమ్మా అంటూ-చిన్నా పెద్దాలేకుండా- ఊc! కదలవేం?"

పద్మ కదిలే సూచనలేం కనపడలేదు. వాళ్ళనాన్న కేవలం ధూమానంద స్వామివలె చుట్టకాలుస్తూ, తనలో తనే నవ్వుకుంటున్నాడు.

సుబ్రహ్మణ్యంగారు చిన్న చిన్న కలహాలు పుట్టించడంలో అందెవేసిన చెయ్యి. సమయం చూసి చిట్కా వేశారు చమత్కారంగా. "ఏవమ్మోయ్ వదినా! కుర్రకుంక-దాన్నంటావేం! అదుగో వెనుకనుంచి భాగవతం ఆడించేది మీ ఆయన. అతగాణ్ణి అడుగు నిలేసి.. ఏమయ్యా ధూమానందస్వామీ!... ఏం కథ?.."

"అలా గట్టిగా అడగండి బాబూ..అలా అడగండి..."

ధూమానందస్వామి చిరునవ్వు ప్రచురించాడు.

ఛర్రునలేచి వంటింట్లోకి పోయింది. సూర్యకాంతమ్మగారు బాష్పవేదం పఠిస్తూ. పద్మ కిలకిల నవ్వింది.

సుబ్రహ్మణ్యంగారికి గుర్తుకొచ్చింది.

"జానే కాముడూ..మన సుబ్బులు పోలికలేదే పద్మకి?... లేకపోవడమేమిటి! అంతా అదేనాయె! కనుముక్కు తీరూ కట్టూ బొట్టూ మాట తీరూ-ఎటొచ్చీ పేరు తేడా అంతే...!"

కథకి ఉపక్రమించే సూచనలు కనబడ్డాయి సుబ్రహ్మణ్యంగారిలో కామేశ్వరమ్మగారికి.

"పనీపాటూ లేదా ఏమిటె మీకు-రైలు దిగి కథ మొదలెట్టారపుడే. కబుర్లు కట్టిపెట్టి స్నానానికి లేవండి."

కొంటెగా భార్యవేపు చూసి. కన్ను మీటి ఏం జరగనట్టే రామదాసు వైపు తిరిగారు. "ఏమోయ్! ఓ రామదాసుపంతులు! ఓ ధూమానంద స్వాములూ,

ఇంకో చుట్టముక్క పట్టుకునిక్కడకు రావయ్యా—కథ చెప్తానూ, మా సుబ్బలక్ష్మి అచ్చం నీ కూతురులాగే వుంటుంది. చిత్రంగా అయిందిలే దాని పెళ్ళి."

రామదాసుగారు దగ్గిరకు జరిగారు ఉషారుగా. పద్మ బాసెంపెట్టి వేసుక్కూర్చుంది శ్రద్ధగా.

'నేను లోపలకెడతా—మీరు కథలు చెబుతారో కచేరీలు చేస్తారో కానీయండి బాబూ' అని సాగదీసుకుంటూ లోపలకి సాగిపోయింది కామేశ్వరమ్మగారు.

మంచినీళ్ళ బిందె భుజాన పెట్టుకుని లోపలకొస్తున్న రామదాసుగారి తల్లి, కథ అన్నమాట వినబడగానే నిలబడిపోయింది.

"ఎప్పుడదూ రాక బాబూ, అంతా కులాసేనా? ఉత్తరం రాశారు గాదు.. అవునుగానీ పట్టపగలు కథ చెప్పకుంటే పట్టపురాజు చచ్చిపోతాడు. ఒక్క క్షణం ఉండు బాబూ" అంటూనే బిందె దింపి పట్టపు రాజుని భద్రంగా కొంగులో ముడేసుకుని బిందె పట్టుకు చక్కా పోయిందావిడ, "ఓ సూరీడూ ఏం చేస్తున్నావే" అంటూ.

ముసిముసి నవ్వుల్తో చుట్ట అంటించి పడక్కుర్చీలో సాగిలపడ్డారు సుబ్రహ్మణ్యంగారు. ఇటు రామదాసుగారూ, అటు పద్మా కూర్చున్నారు శ్రోతలుగా.

"అసలతగాడు రావడమే ఒక పెద్ద గాలీవానా వంతుగా వచ్చాడు వూళ్ళోకి" అంటూ కథ మొదలుపెట్టారు. అర్ధ నిమీలితనేత్రులై పొగను చూస్తూ.

"వాడెవడూ? ఎక్కడకొచ్చాడూ? ఎందుకొచ్చాడూ? సరిగ్గాచెప్పవయ్యా" అన్నారు రామదాసుగారు.

"అదే. ఏముందీ, నీ కూతురి పెళ్ళి సంగతి కదయ్యా మనం ఇప్పుడు గొడవపడుతున్నదీ? నీ పెళ్ళాం- రాజుకిస్తానంటుందీ. నీ కూతురు ఎయిలరు అప్పారావంటుంది. నువ్వు మౌనేన కలహం నాస్తి అంటావు—ప్రయోజకుడని నువ్వనుకున్నవాడు దొరికేవరకూ. ఇంతకీ అంత ప్రయోజకుడైన వాడొస్తే నువిచ్చే దేవిటయ్యా? వాడే ఎగరేసుకు పోతాడు. నీ కూతురు వెంటపడుతుంది. అంచేత నేననేదేమిటంటే ఆ రాజూకాదు ఈ అప్పారావూకాదు. బ్రహ్మనిర్దేశించిన ఇంకో శోభనాద్రి ఊడిపడతాడు. డేగలా ఎగరేసుకు పోతాడు నీ కూతుర్ని."

"ఆ శోభనాద్రి బావుంటాడా?" అంది పద్మ.

"దేవుడు కలగచేసుకుంటే నీ ఆట లేమీ సాగవులే" అన్నాడు సుబ్రహ్మణ్యంగారు.

"ఆ వచ్చినవాడు బావుండకపోతే తన్ని తగలేస్తా వాణ్ణి" అంది పద్మ.

"అదుగో, అదుగో! సరిగ్గా సుబ్బలక్ష్మి అంతే. సుబ్బలక్ష్మి తెలీదయ్యా; జగన్నాథం కూతురూ? ఇలాగే వాగేది కుండ పగలకొట్టినట్టు. చితకలాటి మొగుడు దొరికాడు దానికి. బతక నేర్చినవాడులే! బహూలొక్యుడు.. అదే. ఆ కుర్రాడున్నాడే. వాడు రావడం రావడం గాలివాన తంతు వచ్చాడూళ్ళోకి. నేను పొలంపన్లమీద అప్పటికే వారం రోజుల క్రితమే ఆ వూరెళ్ళాను. రెండు నెల్లు బిచాణా వేశానులే. మరి కథ విను చెప్తా..."

(సుబ్రహ్మణ్యేన ఉవాచః ఇతి కథా ప్రారంభః)

"ఆ ఊళ్ళో - ప్రతి తెలుగు వూళ్ళోలాగ - మెడమీద తల ఉన్న ప్రతి ఆసామికీ, వాడికి ఉండుకునే ఆ యొక్క భార్యకీ, కొడుక్కీ, కూతురికీ, ప్రతి

రెండో మనిషి జీవిత చరిత్రా కంఠతాపట్టి వల్లెవేస్తుంటేగానీ తోచదు. అందరూ కవులే! పోతన్నగారిని తల దన్నిన అసామీలే కవిత్వంలో. తెలిసిన కబురికి నగిషీలు చెక్కి రంగులువేసి మరీ ఇస్తారు పక్కవాడికి. నేను రెండునెలలు పూర్తిగా బిచాణా వేశానక్కడ... అదే-నేను దిగిన వారం రోజుల్లో కామోసూ - రంగధాము డొకడు ఊళ్ళో దిగాడని వదంతులు లేచాయి.

అతిథి మర్యాదలు చేసే నిమిత్తం బయలుదేరాం ఒక తండా. బెహరాహోటేలు పక్కన ఇంట్లో దిగాడన్నారు వార్తాహరులు. పోయి చూదుంకదా, కృష్ణమూర్తిగారి కొడుకు సుందర్రావు. పదేళ్ళ క్రిందటే కృష్ణమూర్తి పోయాడు. అతగాడు ఆస్తి కన్న అప్పులు మిగిల్చి వెళ్ళాడు. అప్పటికే పన్నెండేళ్ళుంటాయి సుందర్రావుకి. పట్నం పోయాడు మేనమామతో...

నోరు మంచిదైతే వూరు మంచిదన్నారు - వాళ్ళనీ వీళ్ళనీ మంచి చేసుకుని చదువూసంధ్యా నేర్చుకుని నాలుగు రాళ్లు తేవడం మొదలుపెట్టాడు పద్దెనిమిదో ఏటికే."

"ప్రయోజకుడైనాడందూ..స్వయం శక్తితో" అన్నారు రామదాసు పంతులుగారు శ్రద్ధగా.

"నాలుగు రాళ్ళంటే ఎన్ని రూపాయలు తాతా..మరి ఇంటికి చాలేవీ?" అంది పద్మ కళ్ళు పెద్దవిచేసి.

సుబ్రహ్మణ్యంగారు సాగిపోయారు.

"ఇల్లేముంది, ఒంటిపక్షి అయిపోయాడుగా..ఇదుగో ఎంత ప్రయోజకుడైనాడయ్యా అంటే. రెండేళ్ళకిందట తిరిగి స్వగ్రామం వచ్చి అప్పులాళ్లగిరేసుకుపోయిన భూములు తిరిగి కొన్నాడయ్యా... ఆc! ప్రయోజకత్వం అంటే అదీ!...సరే... మేమంతా వెళ్ళాంగా-పలకరించాం-మళ్ళా ఆ భూముల్ని కౌలుకిచ్చి ఓ నెల ఇక్కడ కాలక్షేపం చేసి పోదామని ఒచ్చాట్ట-పట్నం విసుగేసి. "ఆవకాయ, మాగాయ, మామిడిపండు తినాలని మనసుపోయిందండి. పోతే- నా అన్నవాళ్ళు మీ వంటివారిమధ్య నాలుగు రోజులు గడిపి పోవాలనుంది అవటా అన్నాడు. కుర్రాడు చూస్తే దీపంలా వున్నాడు. ఆ యొక్క వినయం, ఆ వందనం, ఆ మాట ఒద్దిక- ఓహో! ఎన్నికైన కుర్రాడయ్యా!"

"ఏం చదివాడేం" అన్నాడు రామదాసుగారు.

"ఎలా వుంటాడేం" అంది పద్మ.

"చామనచాయ. కాస్త పొడుగనే చెప్పాలి. బక్క పలచగా వుంటాడు. అందాలరాశి అనుగానీ మొగతనంలో వుండే ఆకర్షణ వుంది ఆ కుర్రాడిలో..కళ్ళున్నాయే కళ్ళు. కళ్ళజోడు వెనక నుంచి చూస్తే ఆ కళ్ళలో ఆర్ద్రత గోచరిస్తుంది. కొద్దిగా, విశాలమైన నుదురు. నూగుమీసం. సరే పట్టువాసపు క్రాపుజుత్తు. కళ్ళజోడూ, రిస్టువాచీ, కమామీషూ ఉన్నాయనుకో... ఆడదాని కేడువారాల నగలన్నారు. ఇతగాడు ఏడు వారాలకీ ఏడురెళ్ళు పధ్నాలుగు జతల చొప్పున బట్టలు మారుస్తాడు ఓ! పరిమళాలు గుబాళించిపోతాయి. జోళ్ళే ఓ చిన్న దుకాణం ఏర్పాటు ఉన్నాయి. భట్రా జనుకునేవు సుమా నన్ను!... రామదాసూ-ఒక్కటి చెపుతా విను.. నీ వంటి

సంసారి ఆ సమయంలో అతగాడిని చూశాడా – దుబారా దివాణంలా వుంది వ్యవహారం... అనేవాడు."

"పోన్లే ఇప్పుడు వింటున్నానుగా, ఇప్పుడంటా – శుద్ధదుబారా వ్యవహారమే..." అన్నారు రామదాసుగారు చుట్ట ఆర్పేస్తూ.

"నువ్వు అనేదేమిటోయ్! అనాల్సిన వాళ్ళంతా అదివరకే అనేశారు. ఆ కుర్రాణ్ణి స్నానానికి వదిలేసి మేం బయటికొచ్చేసరికి గొల్లుమన్నారు – మా తండావాళ్ళు ఏకగ్రీవంగా.

☆ ☆ ☆

"జోరుగా వుండే వ్యవహారం కుర్రాడిది" అన్నాడు అవధాన్లు కళ్ళుమీటుతూ.

"జోరా జోరున్నరా! కాకపోయినా అదేమిటోయ్ మరీ ఇదిగాపోతే – ఆ ట్రంకు చూశావూ – ఓ పాతిక జతలుండవూ గుడ్డలూ?" అన్నాడు జోగినాథం.

"జోళ్ళేయ్! జోళ్ళు! జోళ్ళమాట మర్చిపోయారు! రామరామ! అదొక బూటూ – అదొక కాభోలీ జోడా– అదొక స్లిప్పానా– అదొక స్లిప్పరా –" అంటూ దండకం ప్రారంభించాడు – జోళ్ళ వివరాలు తెలుసుకున్న కోదండరావు.

"అవన్నీ సరేకాని – నాకు చిత్తెత్తిందెక్కడయ్యా అంటే... వంటవాణ్ణి తెచ్చాడయ్యా, వంటవాణ్ణి. ఇదేమైనా సంసారి లక్షణమేనా అని?.. వాళ్ళ నాన్న బతికున్నప్పుడు ఎంతపాదుపూ? ఎంత పొదుపూ?.. గుట్టుగా వెళ్ళబుచ్చాడు కాలం" అన్నాడు జగన్నాథంగారు.

"రామదాసూ! ఇదీ ధోరణీ! నాకు జాలేసింది సుమా.. రాక రాక కుర్రవాడు సొంత ఇంటికొస్తే.. పరోక్షాన్నే అనుకో... ఇలా దుయ్యబట్టం నచ్చలేదు నాకు.

"ఏమయ్యా వాడికి వంటరాబోతే నువ్వు వండి పెడతావా?" అన్నాను నేను.

"మహారాజులా! సోలెడు బియ్యం పడేసే నాధుడే లేడా ఇక్కడ?" అన్నాడు జోగినాథం.

అవధాని తగుల్కున్నాడు, "చాల్లేవయ్యా – దక్షతకి నిన్నే చెప్పుకోవాలి ముందర. కబుర్లకేం తియ్యగా చెప్పొచ్చావ్–" అంటూ.

జోగినాథం మండిపడ్డాడు. "పోవయ్యా! నువోనాడు సవ్యంగా మాట్లాడేవూ... పోన్లే... నేను మాటేనా అన్నాను... నువ్వదీ లేదుగా. ఇంతకీ ఎవడేడ్చినా కుర్రవాడు డబ్బు దుబారా చేసుకుంటే చిప్ప చేతి కొస్తుందనీ, వీడు మన కిష్టమూర్తి కుర్రాడనే నా ఇది."

"అందరి ఇది అంతేనయ్యా! ముందు ముందు పెళ్ళీగిట్రా చేసుకుంటే, కొంపాగోడూ కట్టుకేడిస్తే ఈ ఎత్తున తూగగలడా అని" అని అన్నాడు జగన్నాథంగారు.

"ఏవయ్యోయ్! జగన్నాథం! పిల్లనిగానీ ఇవ్వాలనుకుంటున్నావేమిటి ఈ కుర్రాడికి? ఎర్రగా బుర్రగా ఉన్నాడని మురిసి బోర్లాపడేవు" అన్నాడు జోగినాథం.

"అబ్బో! జగన్నాథం కూతురు – సుబ్బులయ్యా అది! అది మొగుణ్ణమ్మేస్తుంది తెలుసా!" అన్నా డవధాన్లు."

కామేశ్వరమ్మగారు లోపల్నించి ధనియాల కాఫీ తెచ్చింది. సుబ్రహ్మణ్యంగారు కథ ఆపారు.

"సుబ్బులు పెళ్ళి సంగతా?" అందావిడ.

"చిత్తం..ఏం శలవండి..." అన్నారు సుబ్రహ్మణ్యంగారు.

"బావుంది; నోరెత్తడం భయంగా ఉంది బాబూ ఈ మనిషి దగ్గర. ఆ కాఫీ తాగి గ్లాసిలా పారేయండి. తొరగా తెములితే నీళ్ళు తోలుపుతాను" అన్నదావిడ.

గ్లాసిచ్చి కథ సాగించారు సుబ్రహ్మణ్యంగారు.

"వింటున్నావే పద్మా!... ఆ సుబ్బులుందే – అది నీలాటిదే శుద్ధ మొండిఘటం. లొకాయి లూకాయి మనిషి దానికి పనికిరాడు... ఉభయగోదావరి జిల్లాలలోని మన్మథు లందరిలో ఒక్కడు కూడా నచ్చలేదు తెలుసా దానికి? ప్రతివాడికీ ఒంకపెట్టేది – అంత ఆడది అది... సరేనయ్యా రామదాసూ! ఏవిటి చెప్తున్నానూ – ఆ – అదే మా గుంపు నలుగురూ ఆ సుందర్రావుని పట్టుకు ఏకిపారేశారు. సరే మెల్లిగా అందరం బెహరా హోటలుకి చేరాం. బెహరా హోటలు ఇడ్డెన్లకి ప్రసిద్ధి. పెసరట్టుకు పెట్టిందిపేరు – కాఫీ నాటురకం అనుకో. వరండాలోకి చేరాం అయిదుగురుం – ఒక్కడికీ – ఒక్కడికీ పనీ పాటూ లేదాయె, తిని తిరగటం మినహా. ఉద్యోగం పురుషలక్షణం అన్నారు. కాబట్టి చదరంగం ఆడతారు వాళ్ళు. నాకు రాదనుకో. చూడ్డం బాగా వచ్చు. సరే ఇద్దరు చదరంగానికి కూర్చున్నారు. మిగతా ఇద్దరూ సుందరావు ఆస్తి, ఆదాయవ్యయాల అంచనాలు వెయ్యటం ప్రారంభించారు. నేను ఇడ్డెనలు ఆరగింపు మొదలెట్టాను. ఐదో ఇడ్డెను మొదలెట్టబోతున్నాను. అయ్యరు ఊళ్ళోగోల ఏకరువు పెడుతున్నాడు.

తెల్లని సిలుకు చొక్కా వేసుకొని, గ్లాస్కో పంచ గూడకట్టు కట్టుకుని, చక్కగా తల దువ్వుకుని, సిగరెట్టు పెట్టే, అగ్గిపెట్టే పట్టుకుని వచ్చాడు. సుందర్రావు. స్నానం గీనం చేశాడేమో – నవనవలాడి పోతున్నాడు జేగురుపాడు వంకాయలాగా, హోటలుకి పాలేరు కుర్రాడు దారి చూపించాడు కాబోలు, వాడికి వో అణాకాసు ఇచ్చాడయ్యా. అంతే, ఇటు తిరిగి చిరునవ్వుతో పాకలోకి రాబోయినవాడల్లా – కొయ్యబారిపోయాడు. కారణం ఏమిటని అడగవేం?... విను... బురదరోడ్డు మీద పరుగెత్తే పాత లారీకి సడన్ బ్రేకు వేసినప్పుడు సంభవించే శబ్దంతో సరితూగ్గలిగినంత గట్టిగా కేరుతూ ఆశ్చర్యం ప్రకటించారు... అవధానులూ, జోగినాధమూ జమిలిగా. ఆ యొక్క శబ్దం విని జగన్నాధం, ఆ యొక్క దృశ్యం చూసి సుందర్రావూ, అతనిని చూసి నేనూ వరుస క్రమంలో ఆశ్చర్యపోయాం. అరనిమిషం తరువాత జోగినాధం బొయ్యిమన్నాడు – "ఆ పాలేరు వెధవకి నువ్వు అణా ఎందుకిచ్చినట్టయ్యా పంతులూ.." అన్నాడు కనిష్టేపు గొంతుకతో, సుందరం గ్రహించాడు కథ. నవ్వాడు. "అఁ, పనిమల్లే నా కూడా వచ్చి దారి చూపించాడని, ఏం తప్పా?" అన్నాడు అమాయకంగా. పాక అదిరేటట్టు నవ్వారు అందరూ జోగినాధం జోరు హెచ్చింది.

"పాలేరాళ్ళందరికీ ఇలా అణాలు పారేస్తూ – "తప్పా" అని అడుగుతావూ? – తప్పూ ఒప్పూ ఎవడిగ్గావాలయ్యా! రేపు చేతికొచ్చేది–"

"ఛప్ నోరు ముయ్యి" అంటూ జగన్నాథంగారు చేతిలో వున్న శగటుని జోగినాథం నోట్లో పెట్టేశారు... సుందరం మనస్సు చివుక్కుమంది అనుకున్నాను, చినబోయిన అతని మొహం చూసి.

"రావోయ్! రా! ఇదంతా మామూలే... ఫరవాలేదు రా" అన్నాను నేను మహాపాతకాపయినట్టు. జోళ్ళు గుమ్మంలో వదిలి లోపలికి వచ్చి కూర్చున్నాడు సుందరం. మా వాళ్ళకి రెండు కళ్ళు చాలటం లేదు. అతన్ని చూడ్డానికి. అంచేత వాళ్ళవి వీళ్ళూ, వీళ్ళవి వాళ్ళూ ఎరువుపుచ్చుకుని మరీ చూసేస్తున్నారు. చొంగలు కారుస్తూ.

అయ్యరు ఇడ్లీ తెచ్చి పెట్టాడు సుందరం ముందు. "వారికి కూడా తెండి" అన్నాడు సుందరం, ఇడ్లీలు ముట్టుకోకుండా. మా చతుష్టయంలో చలనం కలిగింది. చిరునవ్వులు కూడా ఒలికాయి.

"అబ్బే, ఎందుకు సుందరం బాబూ; డబ్బు దండుగా" అన్నాడు జోగినాథం.

"వృథా వ్యయం కాదండోయ్!"

"మేం పుచ్చుకున్నాం."

"అదీకాక మేం ఎలాగా భోంచేస్తాంగా"

"మేం భోంచేస్తామండి – ఎలాగా" అన్నాడు సుందరం మహా వినయంగా, ఆ తరువాత అందరూ కలిసి బ్రహ్మాండంగా నవ్వేరు. నవ్వు పూర్తి అయ్యేసరికి అయ్యరు ఇడ్లీలు వడ్డించడం, అందరూ ప్రోక్షించి మొదటిముక్క నమలడం జరిగిపోయింది.

"పెసరట్టు కాల్చనా బాబూ!" అన్నాడు అయ్యరు బేరం తగిలిన ఉషారుతో.

"నాకు ఉల్లిపాయ వద్దు. కాని అల్లం, పచ్చిమిరపా బాగా దట్టించండి" అన్నాడు అవధాని తక్షణం.

"నాకు మిరప వద్దయ్యోయ్? కారం పడదు. ఉల్లిపాయ బాగా తగిలించు."

"చూడయ్యరూ! నాకు పెసరట్టొద్దుగానీ, మళ్ళా ఇడ్లీయే పట్రా దాని బదులు..."

"అయ్యా! రామదాసు పంతులుగారూ! ఇత్యాదయః" అంటూ పకపక నవ్వడం ప్రారంభించారు సుబ్రహ్మణ్యంగారు.

పద్మ మాత్రం రపీమని నిర్మొహమాటంగా ప్రశ్నవేసింది. "మరీ మీరు నవ్వేస్తున్నారుగాదా – ఆ సుందరం అనేవాడు రావడానికి ముందు మీ ఇడ్లీలు తినేస్తూ వాళ్ళకిప్పించలేదేం?" అంది.

రామదాసుగారు కళ్ళెర్ర చేసి చూశారు పద్మ వైపు. సుబ్రహ్మణ్యంగారు నవ్వుతూ జవాబిచ్చాడు: "బాగా అడిగావమ్మా. చెబుతా విను. నే నావూరొచ్చిన రోజునే అయ్యరు దగ్గర ఖాతా పెట్టడం – వీళ్ళని మేపడం జరిగింది. ఆ తరువాత మాటల్లో చెప్పేశాను. "మొహమాటం కేమన్నాస్తిః సుబ్రహ్మణ్యేన సన్నిధౌ" అంటూ అని. "ఏమయ్యోయ్! నేను వూరికే బతిమాలలేనూ, మీకు కావల్సిందల్లా నిస్సందేహంగా పుచ్చుకోండె" అన్నాను. నాల్రోజులు కామోసు మామూలుగానే పుచ్చుకున్నారు."

"ఏమిటో! మీచేత ఇలా బోలెడు వ్యయం పెట్టించడం మాకేం బావులేదు" అన్నారొకరోజుని బ్రేవున తేనుస్తూ.

"దానికేముందయ్యా! నాకు లేని రోజున మీరు పెడుదురుగాని. అంటే ఇపుడు మీకు లేదనికాదు... పోనీ మీ కంత "మరీ" యిదిగా వుంటే రేపొద్దుటే నించీ మీరు

నాకు పెట్టండి! మనలో మనకేమిటయ్యా! అన్నదమ్ములంటివాళ్ళం –" అన్నాను. మర్నాడు వాళ్ళు రాలేదు. తరవాత వచ్చినా పుచ్చుకోడం మానేశారు. రేపొద్దున్న నిజంగానే నాకు పెట్టాల్సొస్తుందేమోనని వాళ్ళ భయం. అంతే. నేను మళ్ళా బతిమాల్లేదు సుమీ.."

"అయ్యా సుబ్రహ్మణ్యంగారు! మీరు మరోలా అనుకోవద్దు, కుర్రదేదో అంది" అని సద్దెయ్యబోయారు రామదాసుగారు.

"బావుందయ్యోయ్! అంటే మాత్రం తప్పేముంది? మనిద్దరి కంటే నయం. ఉన్నమాటంది. కానీలే కథ విను – సరే కాఫీలయ్యాక చదరంగం మీద సరదాపడ్డాడు సుందరం. ఆట మీద కబుర్లలో మా వాళ్ళు విషయం కనుక్కున్నారు. సుందరం బియ్యే దాకా చదువుకున్నాట్ట. ఏదో చిన్న వర్తకం పెట్టి బాగుపడ్డాడు. కష్టపడి పైకొచ్చాడు కాబట్టి యిప్పుడు వీలైనంత సుఖపడ్డానికి ప్రయత్నిస్తున్నాడేమో ననిపించింది నాకు. "నా" అన్నవాళ్ళు లేరు. ఏదో ఉన్న వూరుచూసి, సొంత కొంపలో నాలుగురోజులుండి పోదామని వచ్చాడట. ఆఁ! ఇదీ కథ. ఈ కథ చెప్పేలోగా అతని సిగరెట్టుడబ్బాలో ఇరవై సిగరెట్లు ఉఫ్ మన్నాయి. "మొత్తంమీద ఎలాగేనా గోల్డుఫ్లేకు బహు పరిమళమయింది సుమండీ" అన్నాడు అవధాన్లు డబ్బాలోంచి మరొకటితీసి నోట్లోనూ మరో రెండు జేబులోనూ పెట్టుకుంటూ, సాయంత్రానికి చెరువుగట్టునా, రచ్చబండ దగ్గిరా, కరణంగారి అరుగు మీదా ఈ రంగధాముడి విషయమై అత్యున్నత స్థాయిలో వాగ్వివాదాలు జరిగాయి. జోగినాథం, జగన్నాధం, అవధాన్లు, కోదండంతో కూడుకున్న చతుష్టయం కూడా ఈ చర్చల్లో పాల్గొంది. తీవ్రంగా నిరసించారు సుందరం పోకెళ్ళని. ఇలా తమందరికీ యిడ్లీలూ కాఫీలూ యిప్పించడం, తమచేత సిగరెట్లు తగలేయించడం ప్రయోజకత్వం కాదన్నారు. బాగుపడి పైకొచ్చే లక్షణం సుతరామూ కాదన్నారు.

తమాషా ఏమిటంటే మర్నాడు పొద్దున్న నేను బెహరా హోటలు దగ్గర కెళ్ళేసరికే జోగినాథం, సుందరాన్ని – యింటికెళ్ళి పిల్చుకొచ్చాడు, స్వయంగా. అందరం చేరాం. తిరిగి ఇడ్లీ వ్యవహారం – కథా కమామీషూ ప్రారంభం అయింది. సరే ఆ పైన చదరంగం. రెండాటల తరువాత డబ్బుల మీద ఆట ప్రారంభం అయింది. చతుష్టయం నలుగురూ వరసగా ఆడారు సుందరంతో, ఆటకి పావలా చొప్పున. కాఫీలకు రూపాయి. పందేలకి రూపాయి ధారపోసుకున్న సుందరం, నవ్వుతూనే యింటికెళ్ళడం చూసి చతుష్టయానికి చిర్రెత్తుకొచ్చింది.

"చూశావోయ్, వాడికి ఎంత నిర్లక్ష్యం! ఎంత నిర్లక్ష్యం!!" అన్నాడు అవధాని.

"నిర్లక్ష్యం అంటా వేవిటోయ్! పొగరను – పొగరు!"

"ఇంకా మెల్లిగా అంటా వేమిటి?"

అయిన కాడికి డబ్బుగెల్చి వాణ్ణలా తిట్టుకున్నారు. నాకు వళ్ళు మండింది సుమీ!

"మెల్లిగా అనకపోతే గట్టిగా అంటాడయ్యా? ఒకవేళ వింటే ఆ కుర్రాడు రేపు రాడేమో!" అన్నాను. ధర్రుమని లేచాడు జగన్నాధం – "మేం అన్నదాంట్లో తప్పేముందండీ? తన సత్తా ఎదురుసత్తా తెలిపి ఆడద్దా? డబ్బులున్నాయని ఊహూఁ ఎగబడ్డమే!" అని.

జోగినాథం అందుకున్నాడు "చూశాను చూశాను – మూడుపావలాలు పోయాకయినా కళ్ళు తెరుస్తాడేమో, ఆట మానేస్తాడేమోనని. అబ్బే!"

"అవి పావలాలనుకున్నాడో చింతపిక్కలనుకున్నాడో" అన్నాడవధాని. ఏమనుకుంటేనేం, మర్నాడు ఇడ్లీలకీ కాఫీలకీ అంతా తయారయ్యారు. పైగా జోగినాథం బావమరదీ, అవధాని మేనల్లుడూ కూడా వచ్చారు.

"అబ్బే! వాళ్ళకెందుకండీ – చద్దివణ్ణం తిన్నారు" అన్నారు యుగళంగా. సుందరం నవ్వాడు––

"వెర్రివెధవ –" అనుకున్నారు పెద్దలు.

మళ్ళా చదరంగం ఆడారు. సిగరెట్లు విరివిగా వెలిగాయి. జోగినాథం డక్కను పెట్టి పట్లీకున పెట్టేశాడు – ఎవడూ ముట్టుకోడనే ధీమాతో. సుందరం చిత్తుగా ఓడిపోయాడు నాలుగుపావలాలూ.

ఊరు గగ్గోలెత్తిపోతోంది – రోజు అలా రెండు రూపాయలు తగలవేసే రంగధాముణ్ణి గురించి. ఇంతేకాదు సుందరం గురించి, ఘోరాతి ఘోరమైన పుకార్లు ప్రచారంలోకొచ్చాయి – ముష్టివాళ్ళకి అణా బేడా యిచ్చేయ్యడం, యాయవారం అయన్ని సుష్టుగా మేపి, పైగా యింటికి పప్పులూ ఉప్పులూ పంపడం, పాలేరాళ్ళకీ బడిపంతుళ్ళకీ చొక్కాలూ పంచెలూ ఇచ్చెయ్యడం వంటివి.

"నాకు ఆవకాయ చాలా యిష్టం" అన్నాడు సుందరం ఓనాడు. జగన్నాధంగారు ముందు కురికి, చవకలో మాగాయి, ఆవకాయి, మెంతికాయ, నిమ్మకాయ వారి ఆడవాళ్లచేత పెట్టించి యిచ్చేశారు. ఈ హడావుడిలో, రాకపోకలలో, సుందరం సుబ్బలక్ష్మిని చూడ్డం, పలకరించడం జరిగిపోయింది.

గొల్లుమంది యావత్ప్రజానీకం ఈ వార్త విని. జగన్నాధంగారి సుబ్బులు సుందరాన్ని పెళ్లాడుతుందని వార్తలు బయలుదేరాయి. నీలాటి రేవుదగ్గరా, నూతి చప్టాల చుట్టూ, సోమయాజులుగారి చావిట్లో బహిరంగ సభలు జరిగాయి. పడకగదుల్లో దంపతులు కష్టసుఖాల బదులు సుబ్బలక్ష్మిసుందరీయం ప్రబంధపఠనం చేసుకునేవారు, సుబ్బులుని తమ తమ కొడుకులకి చేసుకుందామని ఆశలు పెట్టుకున్నవాళ్ళు మండిపడ్డారు. "ఈ పెళ్ళెలా జరుగుతుందో చూస్తాంగా" అన్నారు పెద్దలు.

"కులంగోత్రం సరిపోతే మాత్రం, మనవాడికన్న వాడేం పొడిచేవాడంట?" అన్నారు.

"డబ్బు స్వామీ డబ్బు; ధనమూలమిదం జగత్" అన్నారు.

"ఆc! ఏం డబ్బులెదూ! వెధవడబ్బు, డబ్బుటయ్యా శాశ్వతం! కుక్కని తంతే రాల్తుంది డబ్బు" అన్నాడు ఉమ్మాయి.

"అంతే అంతే! మాట శాశ్వతం. హరిశ్చంద్రుడి కంత పేరెందుకొచ్చింది? మాట–డబ్బు కూడా పట్టికెళ్ళాడా ఏం?" అన్నాడు తుమ్మాయి.

"తగ్గవోయ్! అ మాటకొస్తే హరిశ్చంద్రుడు పేరుమాత్రం మూటకట్టుకు పోయాడా? డబ్బు ఇక్కడే వుండిపోయింది. పేరూ ఇక్కడే వుండిపోయింది" అన్నాడు రణపెంకి జగ్గాయ్.

"రాలుగాయి వెధవా! ఎంత మాటన్నావ్!" అన్నారు ఉమ్మాయీ, తుమ్మాయీ. మర్నాడు జగ్గాయి పట్నంలో పెద్దాసుపత్రి కెళ్ళాడు – విన్నావా రామదాసూ!

ఇంక ఇటు చూస్తే పెంకిభడవా, సత్యభామా, దొరసానీ, గయ్యాళి గంపా అనే నామాంతరాలు గల సుబ్బలక్ష్మి- అదేం చిత్రమోగానీ - సుందరాన్ని చూస్తే సిగ్గుపడ్డం మొదలెట్టింది! ఆ మధ్య బావున్నవాళ్ళే - ఇద్దరు ముగ్గురు హృదయాలూ అవీ సమర్పించబోతే నడికుప్పెక్కి అడి పోయింది. "అప్రయోజక వెధవా" అని మొదలుపెట్టి యిటు మూడు తరాలూ అటు మూడు తరాలూ ఆడిపోసింది. సుబ్బుల్ని చేస్కోడానికి ప్రద్యుమ్నుడో వాడిబాబు అర్జునుడో లేక మెత్తగా తన్ని నెగ్గుకు రాగల ప్రయోజకుడు ఏ మారీచుడో శిశుపాలుడో దిగి రావాలి అనుకునే వారంతా. వాళ్ళమ్మా నాన్నా బోల్డు బెంగపడేవారు. అంతేగాదయ్యా మరీ! పెళ్ళీడు పిల్లా! గుండెల్లో కుంపటీ అన్నారు. ఇటు దానికి చూస్తే ఉభయగోదావరి జిల్లాల్లోని ఆంధ్ర వీర యువకుల్లో ఒక్కడూ నచ్చడాయె. ఆ! అదుగో అలాటి సుబ్బులు కాస్తా పట్టం నుంచి ఊడిపడ్డ సుందర్రావుని చూసి సిగ్గుపడ్డం మొదలెట్టిందంటే చిత్రంగాదూ! అతగాడిలో ఏం ప్రయోజకత్వం కనబడిందో ఆవిడకి! పైగా అక్కడితో అక్కుండా వాళ్ళింట్లో వంకాయకూరో, మామిడికాయ పప్పో ఏదో వోటిచేసి రోజూ సుందరం ఇంట్లో ఇచ్చొచ్చేది.

రానురాను జనం ఈ విషయంలో రెండు పార్టీలయిపోయారు. అయితేగియితే ఈ వివాహం అమోదించే వాళ్ళొకపార్టీ, కూడదనే వాళ్ళు రెండోపార్టీ - ఏదీ ఓ చుట్టందుకో రామదాసూ - చేబ్రోలు పొగాకా ఏమిటి?"

చుట్టంటించి ఒక్క నిమిషం ఆగి ద్విగుణీకృతోత్సాహంతో కథ సాగించారు సుబ్రహ్మణ్యంగారు.

'చివరికి పరిస్థితులెలా పరిణమించాయంటే - ఆ పార్టీల వాళ్ళు ఒకళ్ళ నొకళ్ళు తన్నుకునేందుకు సిద్ధమయారు రహస్యంగా. గూఢచారిణులు కూడా బయల్దేరారు. కామాక్షమ్మ సుబ్బులూ, సుందరం మాట్లాడుకోడం చాలామాట్లు వింది. ఆవిడని చాలా నిరుత్సాహపరచాయవి. ఆవకాయ - జగన్నాథం నిద్రా, లేసులల్లిక, ఆనపకాయ హల్వాగురించి వాళ్లు మాట్లాడుకునేవారు - పెదవి విరిచిందావిడ నీలాటి రేవులో.'

హఠాత్తుగా పిడుగువంటి వార్త వచ్చిపడింది. దాంతో జనం నిద్రాహారాలు వర్జించారు. అందరికీ మతులు పోయాయి. దీన్ని గురించిన కబుర్లతోటే ఏకాహాలూ సప్తాహాలూ జరిగాయి. కొట్టుకోడానికి సిద్ధమైన రెండు పార్టీలవాళ్ళూ ఈ దెబ్బతోటే ఏకాభిప్రాయానికొచ్చేసి స్నేహితులైపోయారు. ఎవరో కవి అన్నట్టూ. "వెయ్యేల?" - ఆ వూళ్ళో పిల్లామేకా, తాతా అవ్వా, రాయీ రప్పా కూడా ఏకమై, జాతి మత, ధనిక దరిద్ర. స్త్రీ పురుష సత్ అసత్ విచక్షణ ఎంతమాత్రం లేకుండా ఏకగ్రీవంగా ఒక తీర్మానం చేశారు.

"సుందరం వెర్రివెధవా, నిష్ప్రయోజకుడూ కాబట్టే చిప్పచేతికొచ్చి తీర్తుంది! అంచేత సుబ్బుల్నివాడికివ్వకూడదూ" అని. రామదాసూ, ఇంతకూ అంతటి ఘోరమైన ఆ వార్త ఏమిటని అడగవేం? చెప్తావిను ఆ వార్త యిది: "సుందరం తుమ్మాయికి ముప్పావలా అప్పిచ్చాడు." నవ్వకు నవ్వకు తుమ్మాయంటే ఎవడో నీకేం తెలుసు. వూళ్ళో వాళ్ళు నడుగు చెబుతారు.

వార్త వినగానే, "అవ్వ హవ్వ" అన్నారంతా, సుందరంమీద జాలిపడ్డారు. అతన్ని

అసహ్యించుకున్నారు. వేళాకోళం చేశారు. జోగినాథం, అవధానీ, కోదండం, సుబ్బలక్ష్మి తండ్రి జగన్నాథం తాండవమాడిపోయారు. వార్త వినగానే "మా పరువు మంట కలిసిం" దన్నారు. జగన్నాథం హుటాహుటిని సుందరం యింటికెళ్ళి మండిపడ్డాడతని మీద.

"ఏమండీ అంత తప్పా ఇవ్వడం!" అన్నాడు సుందరం అమాయకంగా.

"తప్పా! తప్పన్నరా! రామ రామ! చూస్తో చూస్తో వాడికెలా యిచ్చావయ్యా? తిరిగి ఇస్తాడనే?" అన్నాడు వెనకనే వచ్చిన జోగినాథం.

"ఎంతో కష్టంలో వుండి అడిగాడు - ఎందుకివ్వడేం?"

"ఆ మాత్రం మాకు తెలీదయ్యా? ఈ వూళ్ళో ఒక్క పిట్ట - ఒక్క గింజ, వాడికి అప్పివ్వద్దు తెలుసా? తుమ్మాయి అప్పులెగేస్తాడనే విషయం ఈ ఊరి పాపాయిలక్కూడా తెలుసు."

"ఎవ్వరూ అప్పివ్వలేదుకదా: వాడు తిరిగి తీర్చడని మీ కెలా తెలుసు?" అంటూ అడ్డు ప్రశ్న వేశాడు సుందరం.

"తిమ్మన్న పేరు వేరే చెప్పాలా ఏమిటయ్యా! మొహం చూస్తే తెలీదూ! హవ్వ వాడు నీకు అప్పు తీరుస్తాడూ! వేశాడులే టోపీ. తిలోదకాలిచ్చుకో సద్బ్రాహ్మడిని పిలిచి."

సుందరానికి పౌరుషం రేకెత్తుకొచ్చింది.

"సరేలెండి. అందరూ ఇవ్వకపోయినా నేను యిచ్చానన్న విశ్వాసంతో నాది నా కిచ్చేస్తాడు" అన్నాడు.

"ఆఁ! ఇస్తాడిస్తాడు" అని వెక్కిరించాడు కోదండం.

"సుందర్రావు పంతులూ! వాడు నీకు తిరిగి ఆ ముప్పావలా అప్పుతీర్చేస్తే నా కుడి చెవి కోసిస్తా" అన్నాడు జోగినాథం.

"నీ కుడి చెవి నాకెందుకు" అన్నాడు సుందరం.

ఈలోగా అవధాని వెక్కిరించాడు; "ఓస్సీ! చెవి కోసిచ్చేవాడివి నువ్వేనయ్యా! చెప్పుంటే డబ్బు కాయి పందెం.... ఏమయ్యోయ్! సుందరం! - కబుర్లు కాదు. నువ్వు గాని వాడి దగ్గర ఆ అప్పు వసూలు చేస్తే నేను రెండు రూపాయలు పందెం ఓడిపోతా. ఇందుకు సాక్షి సుబ్రహ్మణ్యంగారే." అంటూనే రెండు రూపాయలు నా చేతిలో పెట్టాడు. సుందరం పక పక నవ్వి "సరే కానీండి" అన్నాడు.

ఈమాటు జోగినాథం బెదిరించాడు. "ఓడిపోతావు సుందరం. మానుకో నీ పందెం, లేకపోతే నేనుకూడా కాస్తా" అంటూ.

"కాయండి. ధైర్యమున్న వాళ్ళంతా కాయండి. చేతనైనంత కాయండి" అన్నాడు సుందరం.

"అప్పు వసూలు చెయ్యడాని కాఖరురోజు పౌర్ణమయ్యోయ్! ఇవాళ సప్తమి. జ్ఞాపకముంచుకో." అంటూ జోగినాథం మూడు రూపాయలూ, కోదండం మూడు రూపాయలూ కాశారు.

"చూడు సుందరం! నువ్వు కుర్రాడివి. ఏదో నిన్ను వెర్రివాణ్ణి చేసి డబ్బు దోచుకోడం నాకు సుతరామూ ఇష్టంలేదు. కానీ నీకు నీతి పాఠం చెప్పడానికి నేను కూడా కాస్తున్నా. అయిదు రూపాయలు. సుబ్రహ్మణ్యంగారూ!- ఇంటి కెళ్ళి డబ్బు

తెచ్చిస్తా" అన్నాడు జగన్నాథం. ఈలోగా కబురందుకున్న కరణంగారు రెండూ, మునసబుగారు మూడూ, జగ్గయ్య పావలా తెచ్చారు పందేనికి."

చుట్ట కొంచెం ఘాటుగా పీల్చి అవతల పారేశారు సుబ్రహ్మణ్యంగారు. గొంతు సరిచేసుకున్నారు.

"రామదాసూ! చేసిన పాపం చెబితే పోతుందంటారు. అణా డబ్బులకి గొల్లుమనే పల్లెటూర్లో రూపాయిలకి రూపాయలు ఇంతమంది పందెం కాసేస్తూంటే నాకూ మనసు పుట్టింది సుమా! "నేనో రూపాయి కాశాను సుందరం" అన్నా జంకుతూ. పందాలు మొత్తం పదహారుంబావలా చేరింది నా దగ్గరికి. సుందరం వెంటనే లోపలికెళ్ళి, పదహారుంబావలా తెచ్చి, నా దగ్గర ముడుపుంచాడు – అనక పేచీలు రాకుండా.

ఊళ్ళో ఊసుపోని వాళ్ళందరికీ ఉషారు వొచ్చింది. తుమ్మాయి బహు జాగ్రత్తగా తిరుగుతున్నాడు సుందరానికి మొహం చాటేస్తూ. సుందరం మాత్రం నిర్విచారంగా పూలరంగడల్లే నిశ్చలంగా తిరిగేవాడు. మామూలుగానే బెహరా హోటలు, చదరంగం తతంగం సాగిపోతోంది. అంతకన్న మామూలుగా సుబ్బులొస్తూ పోతూ వుంది సుందరం ఇంటికి.

అంతా బావుందిగానీ, ఈ చివరిది ఎవరికీ నచ్చలేదు. ఏది – ఈ సుబ్బులుకి సుందరంమీద మోజు. "ఇదంతా అసలు జగన్నాథం దగ్గరుండి సాగిస్తున్నాడు." అన్నారు పెద్దలు. ఓనాటి సాయంత్రం కరణంగారి అరుగుమీద పేకాట సందర్భంలో జగన్నాథాన్ని నిలేసి అడిగేశారంతా. "ఏమయ్యోయ్. నీ కూతుర్ని ఆ పూలరంగడి కిస్తావనుకుంటున్నారు ఊళ్ళో. నిజమా ఏమిటి కొంపతీసి!" అని.

తారాజువ్వలా లేచాడు జగన్నాథం:– "ఎవడన్నాడయ్యా! అసలు అన్నదెవడూ అంట. వాడిది గుండా చెరువా? ఏమయ్యోయ్ ఒకటే లెక్క నా కూతుర్ని పాలేరాడికిస్తే ఇంకా సుఖపడ్తుంది. చూసి చూసి ఈ మిడి మిడి రంగడికా యిచ్చేది నేను! నిష్ప్రయోజకుడు. కానీ దాచుకోడం చాతకాదూ! పైగా ఆట రాకపోయినా పెద్దాళ్ళతో చదరంగం ఆడి పందేలు కూడానూ! పోన్లేవయ్యా. అవన్నీ వదిలెయ్. ఆ తుమ్మాయిని – ఆ దగుల్బాజీ తుమ్మాయిని నమ్మి ముప్పావలా అప్పిచ్చిన వెంగళాయిని నా అల్లుడుగా చేసుకుంటానూ! చూసి చూసి! – పావలా! అర్ధా! ముప్పావలా ఆయె!" అంటూ చిన్న కథాకళీ నృత్యం చేశాడు.

అంతవరకూ నిరాహారంతో పరితపిస్తున్న ఆ వూరి ప్రజలు పథ్యం పుచ్చుకోడం ప్రారంభించారు ఆ రోజునుంచి – సుబ్బలక్ష్మిని సుందరానికివ్వడం కల్ల అనే ధీమాతో, ఇంక తుమ్మాయి కథకూడా తేలిపోతే నిద్రకూడా పోవచ్చు. ఆ యొక్క వాన చినుక్కోసం నోరు తెరుచుక్కూచున్న ముత్తెపు చిప్పలాగా, గడువురోజు పౌర్ణమి కోసం జనం ఎదురుచూడసాగేరు.

"వేయికళ్ళతో కనిపెట్టి చూసేవారు తుమ్మాయి రాకపోకల్ని. సుందరం తుమ్మాయి ఇంటికెళ్ళనే వెళ్ళడు. ఓరోజు సుందరం షికారుకు బయల్దేరాడు. ఓ సందుమలుపు తిరిగేసరికి ఆ సందులోనే ఒక ఇంట్లో నుంచి బైటికొస్తున్నాడు తుమ్మాయి. సుందరాన్ని అల్లంత దూరంలో చూడగానే పులిని చూసిన లేడల్లే ఛంగున పరిగెత్తాడు. సుందరం తరిమాడు. ఇద్దరూ కలిసి బోల్డు సందులంబడ

పరిగెత్తారు. శివాలయం దగ్గర కొచ్చేసరికి సుందరం అలిసిపోయి ఇంటి దారి పట్టాడు తరమడం మానేసి.

కళ్ళు మూసుకు పరుగెత్తుతున్న తుమ్మాయి మాత్రం శివాలయం చుట్టివచ్చి అనుకోకుండా, హఠాత్తుగా ఆ సందుమొనలో సుందరాన్ని ఢీకొన్నాడు. ఇంక పరుగెత్తడానికి వీల్లేదాయె. ఆడా మొగా అరుగులమీద కెక్కి-పోయి చూస్తున్నారు. దొమ్మరిసాని గారడీ చూసినట్టు. జగన్నాథంగారు శివాలయం గోడమీద కూచుని గుడ్లు మిటకరిస్తున్నారు.

"ఏవండోయ్ సుందరంగారు! నమస్కారం! ఎక్కడికి బయల్దేరారు? షికారు కాబోలు - హెహ్హె......!" అన్నాడు తుమ్మాయి- అప్పుడే సుందరాన్ని చూసినట్టు.

"నమస్తే" అన్నాడు సుందరం నిశ్చలంగా.

"కులాసేనా?" అన్నాడు తుమ్మాయి యథాలాపంగా.

"ఆ! కులాసాయే. మీరు కులాసాయేనా?"

ఏడుపుమొహం పెట్టాడు తుమ్మాయి. "ఏవిటోనండి ఏం కులాసో! వంట్లో చూస్తే బాగులేదు. కీళ్ళవాతం! అడుగుతీసి అడుగెయ్యలేకపోతున్నా! ఇంటో చూస్తే అవిడకి జ్వరం. పిల్లలకి కురుపులు. బియ్యపు గింజలేదు. అయ్యా! ఏం చెప్పమన్నారూ! ఇంక అటు చూస్తే మామిడితోట అపుడే పండు ముఖం పట్టింది. దొంగ భయం. పక్షి భయం. అయ్యా! ఆ పండు మిగల ముగ్గిలోగా దింపాలి- అమ్మాలి. ఇంట్లో పొయ్యిమీద కుండ ఎక్కాలి."

"అయ్యో పాపం!" అన్నాడు సుందరం.

"ఎంత మాటెంతమాట! హిహిహ్హి - సుందరం బాబూ వయసుకి చిన్నయినా ఘనమైన మనసు బాబూ నీది. ఎంత దయ! ఎంత దయా! అచ్చం ముమ్మూర్తులా మీ తండ్రి క్రిష్ణమూర్తిగారిని పోలావు. చచ్చి స్వర్గాన్నున్నాడు మహరాజు, ఏవిటో!.... అఁ! అన్నట్టు చూడుబాబూ నీకు గుర్తుందో లేదోగాని నాకుంది సుమీ. అహర్నిశలూ నిద్రపోను. నేనూ మా అవిడా వూహూ ఒకటే ఇద్దె పోతూవుంటాం మీ ఇది తల్చుకుని. అఁ! చూడుబాబూ! తెలుసునా సంగతి? మరేం లేదు! కూలీల్ని మాట్లాడాను, ఒక్క మూడురూపాయలప్పిస్తివా- అది వాళ్ళ ఎదాన్న పారేసి పండు దింపించేస్తే పట్నం పంపిస్తా అమ్మకానికి. చేతికొచ్చిన కూడు చెడిపోతూంటే మనసొప్పుతుందా బాబూ మరీ? మరోకటి పట్నం నుంచి డబ్బొచ్చేదాకా నువ్వాగక్కర్లేదు. బాగా పండబారినపళ్ళు ఒక వంద ఏరి, ఈ ఊళ్ళోనే నీ కళ్లెదురుగుండా అమ్మిపారేస్తా. నీ డబ్బు నీకు పువ్వుల్లో ముడిచి యిచ్చేస్తా. బాబ్బాబు ఈ సారికాదుకో! నా తండ్రి నా తండ్రి" అంటూ ప్రాధేయపడ్డాడు తుమ్మాయి.

ఒక్కక్షణం ఆలోచించాడు సుందరం. ఇటు చూస్తే దీనావస్థలో ఉన్న తుమ్మాయి. అటు చూస్తే తనవంక ఆత్రుతగా - తన జవాబుకోసం ఎదురు చూస్తున్న అశేష ప్రజానీకం... బుద్దుడు గుర్తుకొచ్చాడు. హేమ్లెట్ కనపడ్డాడు.... అటా ఇటా? ఇటా అటా...,

"గబుక్కున జేబులో చెయ్యి పెట్టి మూడు రూపాయలూ తీసి తుమ్మాయి చేతిలో పెట్టేశాడు. చూస్తున్న జనానికి "హో" అనడానికి కూడా ఓపిక లేకపోయింది."

తుమ్మాయి అందరికన్నా ఎక్కువ ఆశ్చర్యపోయాడు. తక్షణం స్తుతివాక్యాలు

ప్రారంభించాడు. "సరే మీరు ఇంక వెళ్ళండి. పళ్ళు దింపగానే నాకు డబ్బు మాత్రం ఇచ్చెయ్యండి" అంటూ చక్కా పోయాడు సుందరం. ఆ రోజు ఆ వూరి చరిత్రలో చెప్పుకోదగిన రోజు. జనం విరగబడి నవ్వారు. విమర్శించారు. వెయ్యిందాల తిట్టుకున్నారు.... ఏదో సామెత చెబుతారు చూడూ—ముప్పావలా కోడిపిల్లకి దిష్టి తగిలిందని మూడున్నర ధరచేసే పంది పిల్లని దిగదుడిచాడట ఎవడో, సుందరాన్ని శుద్ధ వెఱ్ఱివెంగళాయగా జమ కట్టేశారు జనం. ఇది జరిగింది నవమినాడు.

దశమి ఉదయాన చదరంగం బల్ల దగ్గిర తమాషా జరిగింది. అంతవరకూ రోజా ఓడిపోతున్న సుందరం ఆవేళ జగన్నాథం దగ్గిర పావలా గెలిచాడు. మళ్ళీ ఆడి ఇంకో పావలా ఓడిపోయాడు జగన్నాథం. తరువాత మిగతా ముగ్గురూ తలో మూడేసి ఆటలూ ఆడి మూడేసి పావలాలు ఓడిపోయారు. సుందరం చదరంగంలో తమని గెలవడం ఏమిటని బోలెడు కోప్పడి పోయారు వాళ్ళు. పట్టుదలకి మధ్యాహ్నం వేశారు ఆట.

సాయంత్రం చీకటిపడేసరికి నాలుగు రూపాయలు గెలుచుకున్నాడు సుందరం.

జగన్నాథాది చతుష్టయం ధోరణి మారింది. వాళ్ళ చిరునవ్వు పారించిపోయింది. ఊళ్ళో కూడా సద్దుమణిగింది. జనం చిరాగ్గా ఉన్నారు.

ఏకాదశినాటి ఉదయం మధ్యాహ్నం కూడా ఒక్క ఆట పోకుండా నలుగురినీ గెలిచాడు సుందరం. సుందరం ఆవాళ సంపాయించింది ఏడున్నర.

జోగినాథానికి వేడెక్కింది; అవధానికి ఏడుపొచ్చింది. జగన్నాథం జోరుతగ్గింది. కోదండం కంగారుపడ్డాడు.

ద్విగుణీకృతమైన పట్టుదలతో ద్వాదశినాడు కూర్చున్నారు ఆటకి. ఊరి పెద్దలంతా ప్రేక్షకులుగా వచ్చారు. తాగిన కోతులల్లే తందనాలాడిపోతున్నా చతుష్టయాన్ని టకటకలాడించి పారేశాడు సుందరం. ఇట్టే ఆట కట్టేవాడు. సాయంత్రానికి మరో ఎనిమిది రూపాయలు ఒడేసి పుచ్చుకున్నాడు.

జనానికి ఏం చెయ్యాలో తోచలేదు. చూసి చూసి చప్పట్లు కొట్టడానికి మనసు రాలే దెవ్వరికీ.

"అసలీ సుందరం ఎవడు?"

"ఇంత ఆట ఎక్కడిదయ్యా వీడికి!"

గత ఎనిమిది రోజులుగా, ఆట పేరుచెప్పి రూపాయీ. కాఫీ సిగరెట్లకి ఇంకో రూపాయీ– మొత్తం రోజుకి రెండు రూపాయల చొప్పున. ఎనిమిది రెళ్ల పదహారు రూపాయలు వాడికి నష్టం అయిందనుకో. అయితే మొన్న, నిన్న, ఇవాళ కలిసి వాడు మన దగ్గిర గెలిచిన మొత్తం పందొమ్మిదిన్నరా. వీడిదుంపదెగా! నిముషాలమీద ఆటకట్టి పారేస్తుంటేనే! మతిపోగొట్టేస్తున్నాడాయె!

"ఉద్దండుడిలాగే ఉన్నాడే చూస్తే!" అన్నాడు జోగినాథం.

"ఎలాగేనా గడుసు బుఱ్ఱే సుమా!...." అంటూ సాగదీసుకున్నాడు కోదండం.

"నాకు మతిపోయింది" అని బాహాటంగా ప్రకటించాడు అవధాని.

అదేముక్క అందరూ విడివిడిగా అనుకున్నారు.

త్రయోదశి తెల్లవారింది. కాలవకి నీళ్ళకెళ్ళిన వంటవాడు, తుమ్మాయి మామిడి పళ్ళు బళ్ళకెత్తించి పట్నం పంపించబోతున్నాడని చెప్పాడు– పరుగునవచ్చి సుందరంతో

పొద్దున్నే పనికట్టుకుని పదిమందినీ పిలిచి వచ్చింది సుబ్బలక్ష్మి తల్లి– "మా యింటికి పసుపుకుంకానికి రండి" అని.

నాకు అంతుచిక్కలేదు. ఆశ్చర్యం వేసి – జగన్నాధంకోసం బయలుదేరాను. అతగాడు, పొలంనించి ఇంటి కొస్తున్నాడు. ఇద్దరం కలిసి కాలవవద్దకి వచ్చే సరికి తుమ్మాయి మామిడిపండ్లబండి పట్నం బయలుదేరుతోంది. పెద్దకొడుకుని బండితోకూడా పంపుతున్నాడు.

మేం నవ్వుకున్నాం తుమ్మాయ్ తెలివికి.

ఇంతలో హుటాహుటిని సుందరం వచ్చేశాడు–సిగరెట్టు కాలుస్తూ. తుమ్మాయి కంగారుపడ్డాడు. మేం దగ్గిరికి వెళ్ళాం.

"దింపవయ్యా! పళ్ళుదింపు. వందపళ్ళు ఇక్కడే అమ్మి నా డబ్బు నాకిస్తానన్నావుగా" అన్నాడు సుందరం. తుమ్మాయి నసిగాడు.

"తొందరపడకు సుందరంబాబూ! బహు కుటుంబీకుడిని. కొంచెం జాలి చూపించు. పళ్లు పట్నంలో అమ్ముకుంటే నాలుగు డబ్బులు ఎక్కువ ముడతాయి. ఈ పల్లెలో ఏం గిడుతుంది చెప్పు, చవకని అమ్ముకుంటే? నామాట వినుబాబూ. ఒక్కరవ్వ ఆగు. సాయంత్రానికి నీ డబ్బు పువ్వుల్లోపెట్టి నీకిస్తా."

"తుమ్మాయిగారూ ఇంక మనం ఇందుగురించి వాదించుకో వద్దు... మొదట అనుకున్న ప్రకారం వందపళ్ళూ దింపండి; అనకే బండి వదుల్తాను." అన్నాడు సుందరం.

తుమ్మాయి మళ్ళీ ప్రయత్నించాడు; కాని ఆటసాగలేదు. గోవిందా! అంటూ వందపళ్ళు– బాగా మగ్గినవి – తీసి ఓ గంపకెత్తి కూలాడి నెత్తిన పెట్టించాడు.

"పద నేనూ కూడా వుంటా. అమ్మించు" అన్నాడు సుందరం.

"చాలా చిత్రంగా వుందే కుర్రాడి వ్యవహారం! మొత్తంమీద వ్యవహార దక్షుడల్లేనే ఉన్నాడే".... అన్నాడు జగన్నాధం కొంచెం ఆశ్చర్యంతో.

ఊళ్ళో ప్రవేశించాం మెల్లిగా.

"మామిడి పళ్ళు మామిడిపళ్ళు, రసాలు... అరముగ్గినవండి అరగించండి" అంటూ కేక వేశాడు కూలివాడు. వాడి వెనక తుమ్మాయి, సుందరం, ఆ వెనక నేనూ జగన్నాధం నడుస్తున్నాం. ఊరు నడిబొడ్డుకి వెళ్ళేవరకు ఓ చిన్న గుంపు తయారయింది– మా కూడా.

పళ్ళు కొనటానికి ఎవడూ ముందుకు రావటంలేదు. అందరూ వింత చూస్తున్నారు. అంతటగా. జగన్నాధంగారిల్లు సమీపించే సరికి "ఏయ్, మామిడిపళ్ళూ!" అంటూ గావుకేక పెట్టింది సుబ్బలక్ష్మి గుమ్మంలో నుంచుని.

"బావుంటుందా సుబ్బలక్ష్మి?" అంది కథ వింటున్న పద్మ. సుబ్రహ్మణ్యంగారివేపు కళ్ళు సన్నంగా చేసి చూస్తూ.

"అడగాల్సినచోట అడగాల్సిన ప్రశ్న వేశావుతల్లీ!" అంటూ విరగబడి నవ్వారు సుబ్రహ్మణ్యంగారు. "సన్నగా పొడుగ్గా ఉంటుంది సుబ్బలక్ష్మి. గుండ్రని మొహం. కొట్టొచ్చే ముక్కుకి ఎడా పెడా పకా పకా నవ్వే పెద్దకళ్ళు. కళ్ళనిండానూ.

చుట్టూనూ, అలుక్కుపోయిన కాటుక. ఆ పైన దీపమంటి బొట్టు. సన్నని చక్కని పెదిమలు. సైజువారీగా గుచ్చిన ముత్యాల సరమల్లే పొందికగా అమరి తళతళలాడే పలువరస.... ఆс... నవ్వినప్పుడేం. – నవ్వినప్పుడూ ఆ యొక్క గులాబీరంగు లేత చిగుళ్ళూ వాటికింద ధవళ దంతాలూ, చిదిపితే పాలుగారే చెంపలమీద, కనీ కనపడనట్లు రెండు సొట్టలూ, వంపుతిరిగిన సన్నని పెదిమలూ. ఈ మొదలైన యావత్తూ సరంజామా వాటివాటి పనులను అర్తక్షణం చేసేస్తాయి. ఆడది విస్తుపోతుంది ఆ నవ్వుచూసి. మొగాడు పిచ్చెత్తిపోతాడు. అన్నట్టు మర్చిపోయాను. ఆవేళ తలంటిపోసుకుంది. ఆ పిల్లతాలూకు ఉంగరాల జుట్టు మహా పొగరుసా అల్లరి చేసేస్తోంది గాలిలో ఎగురుతూ. పొడుగ్గా ఆ జుత్తు పిరుదులవరకూ దిగిపోయింది, అయిందా... ఇంక కంఠం దగ్గిర కొద్దాం.... కంఠం ఎలా ఉందంటే...."

రామదాసుగారు కొంచెం గట్టిగా గొంతు సవరించుకున్నారు పొడి దగ్గుతో. "హి హి హి.... పంతులుగారు కవిత్వంలో పడిపోతున్నారు. కథ చెబుదురూ.... హి హి హి" అన్నారు.

రామదాసుగారి మనసులో అసలు సంగతి గ్రహించారు సుబ్రహ్మణ్యంగారు. కొంటెగా నవ్వి కథ ప్రారంభించాడు:

"ఆс. ఏం చెబుతున్నాను?.... అదేఅదే.... ఆ జగన్నాథం కూతురు సుబ్బలక్ష్మి గుమ్మంలో నుంచుని మామిడిపళ్లు కేకేసింది."

కొయ్యబారి పోయారు జగన్నాథం గారితోపాటు యావన్మందిన్నీ. తుమ్మాయి నివ్వెరబోయాడు. నోట మాట రాలేదు ఎవరికీ ఈ అనుకోని సంఘటనవల్ల.

"ఎలాగ వంద?" అంది సుబ్బలక్ష్మి ధైర్యంగా.

"నాలుగు రూపాయల పావలా అండి. ఒకటే ధర." అన్నాడు సుందరం అందుకుని. సుబ్బలక్ష్మి సిగ్గుతో తలవంచింది. లోపలికి వెళ్ళింది "అమ్మా! నాలుగుంబావలాయేనటే" అంటూ.

అందరం ఊపిరి బిగబట్టి చూస్తున్నాం. సుబ్బలక్ష్మి బయటికి వచ్చింది. అందర్నీ ఓమాటు కలియచూసింది. నిర్లక్ష్యంగా తల తాటిస్తూ "ఏయ్ అబ్బీ! గంపలో ఉన్నవి వందేనా?... అయితే తెచ్చి లోపల పొయ్" అంది. క్షణాలమీద జరిగిపోయింది అంతా.

మెస్మరైజు అయినవాడివలె జగన్నాథంగారు స్వంత ఇంటి గుమ్మం ఎక్కారు. ఈ లోగా తుమ్మాయి డబ్బుకోసం చెయ్యి చాచాడు. కాని సుందరం ముందుకు దూకి తన చెయ్యే ముందుకి జాచాడు. సుబ్బలక్ష్మి మూడు విచ్చురూపాయలూ. అయిదు పావలాలూ సుందరం చేతిలో పోసింది సిగ్గుపడుతూ.

"తుమ్మాయిగారూ! మీరు నాకు బాకీవున్న మూడుమ్ముప్పావలా ఇదిగో తీసుకుంటున్నాను. ఇదిగో ఓ పావలా వీడికి కూలీ ఇస్తున్నాను, మిగతా పావలా ఇదిగో మీది" అన్నాడు సుందరం.

కోపంతో, ఏడుపుతో తుమ్మాయి ఆపాదమస్తకం కంపించిపోయాడు. "క్రూరుడివి సుందరం! ద్రోహివి సుందరం!..." అంటూ బోలెడు తిట్టుకుంటూ పెద్ద పెద్ద అంగలువేస్తూ వెళ్ళిపోయాడు– సుందరం చేతిలోంచి లాక్కున్న పావలాని, నేలవేసి కొట్టేనంత విసురుగా జేబులో వేసుకుంటూ.

గుప్పిటలో డబ్బుని గుంపుకి చూపాడు సుందరం. "ఇదిగో తుమ్మాయి తీర్చిన అప్పు. దీనిమీద మీరందరూ పందెం కాసిన పదహారుంబావలా ఇలా ఇవ్వండి సుబ్రహ్మణ్యంగారూ" అన్నాడు సుందరం.

హాహాకారాలు చెలరేగాయి. గాలి దుమ్ములా లేచాడు జగన్నాథం కూతురిమీద: "నువ్వా-నువ్వా.... నీకు... నీకేమన్నా... ఈ పళ్ళు ఎందుక్కొన్నావు? ఆ?..." అంటూ నాలిక బయటపెట్టి గుప్పిట్లు బిగించాడు.... తలుపు చాటునుంచి ఆయన భార్య అందుకుంది. "చాల్లేండి భాగోతం.... దాని మీదికలా ఒంటికాలిమీద లేచిపోతారెందుకు?.... కొనమన్నదాన్ని నేనూ. ఇవాళ సుందరానికి మన సుబ్బుల్నిచ్చి పెళ్ళి చెయ్యడానికి ప్రధానం జరుపుదాం అనుకుంటుంటే.... అందుకని మామిడి పళ్ళు కొనమన్నాను. మీరు రాగానే చెబుదాం అనుకుంటున్నాం" అంది సన్నగా.

పేరిశాస్త్రిగారు సులోచనాలు తగిలించుకుని పంచాంగం విప్పాడు. "దివ్యమైన ముహూర్తం బాబూ! ఇవాళ. తమరిదే ఆలస్యం. సదస్యులు వచ్చాక" అన్నాడు.

జువ్వలా లేచాడు జగన్నాథం. "నిష్ప్రయోజకుడు. కానీ దాచుకోలేనివాడు...."

"చాల్లే నాన్నా మీకన్నా నయమే" అంది సుబ్బులు.

చాలా చిత్రంగాలేదూ?.... సరే నేను ముందుకొచ్చి తగులుకొన్నాను. "ఎవడయ్యా నిష్ప్రయోజకుడు? అతనా మనవా?....హుఁ.... తెలివంటే అతగాడిది. లౌక్యం అంటే అది... మీకు కాఫీలు, ఇడ్లీలు పెట్టి కబుర్లు చెబుతూనే చదరంగం ఆటలో మీ లోపాలు కనిపెట్టేసి, కిటుకులు నేర్చేసుకుని మీకు ఇంతవరకూ ఖర్చు పెట్టిందీ, మీ దగ్గిర ఓడిపోయిందీ కలిపిన దానికన్నా నాలుగురాళ్ళు ఎక్కువే ఒడేసి లాగాడు మీ దగ్గిర... పైగా తుమ్మాయిలాటి ఉద్దండుడి దగ్గర్నించి సవ్యంగా అప్పు వసూలుచేసి దానిమీద పందేల రూపేణా పదహారు రూపాయలు గెల్చాడు. నీ కూతురికి ఇంతకన్న గొప్పవాడిని ఎక్కడ తెస్తావయ్యా? డబ్బుంది. తెలివి ఉంది. మంచి మనస్సు ఉంది... లౌక్యం తెలుసూ..."

"అన్నిటికన్నా ముఖ్యం అయినది వాళ్ళిద్దరికీ ఇష్టం అయింది" అంది సుబ్బలక్ష్మి తల్లి తలుపుచాటునుంచి. సుందరం ముసి ముసి నవ్వులతో జగన్నాథానికీ, నాకూ , కరణంగారికీ నమస్కరించాడు.

సుబ్బులు జడ ఎగరేసుకుని లోపలికి వెళ్ళిపోయింది.

"అబ్బో! ఎంత లౌక్యం చూపావయ్యా! ఇక్కడ కూడా" అనుకుంటూ నేను ఫక్కున నవ్వాను.

కథ ముగించారు సుబ్రహ్మణ్యంగారు. కథ విని కిలకిల నవ్వింది పద్మ.

"నీకూ వస్తున్నాడులే, అలాటి మొగుడే-ఇంకో గంటలో.... ఆ మాటకొస్తే ఇతగాడు సుందరాన్ని మించిన సుగ్రీవుడు" అన్నారు సుబ్రహ్మణ్యంగారు. రామదాసుగారు సాభిప్రాయంగా చూశారు సుబ్రహ్మణ్యంగారి వంక.

"సుగ్రీవుడ ందంగా ఉంటాడా" అంది పద్మ.

★ ★ ★